

Det finländska samhället

Helsingfors

Förord

Detta material är för dig som har flyttat till Finland och studerar svenska på Helsingfors arbis. Här får du lära dig om det finländska samhället, dess basservice, utbildningssystem och arbetsliv. Målet är att ge dig viktig kunskap som kan hjälpa dig förstå hur samhället fungerar och underlätta din vardag i Finland.

Materialet är indelat i tre teman:

1. **Basservice** – Hur du använder samhällets tjänster och vilka rättigheter du har.
2. **Det finländska samhället** – Fakta om Finland, dess historia och hur beslut fattas.
3. **Arbetsliv och utbildning** – Information om att studera, söka jobb och dina rättigheter som arbetstagare.

Materialet innehåller också ordlistor med viktiga ord och begrepp samt praktiska övningar. Materialet bygger på Helsingfors arbis läroplan för integrationsutbildning. Materialet har sammanställts bland annat med hjälp av **Finlands flyktinghjälp rf:s material ”Finland – lärobok i samhällsorientering” (2019)** och **Finlands fackförbunds centralorganisations häfte ”Arbetslivets spelregler” (2022)**.

Vi hoppas att materialet hjälper dig att hitta din plats i Finland och att du samtidigt får utveckla dina språkkunskaper och lära dig viktiga ord och begrepp. Lycka till med dina studier och välkommen att utforska det finländska samhället!

Innehåll

Basservice	4
1. Välfärdssamhället och den sociala tryggheten	5
2. Social- och hälsovårdstjänster	8
3. Kultur- och fritidstjänster	13
Samhället i Finland	16
4. Finlands historia	17
5. Kultur och traditioner	21
6. Finlands befolkning	26
7. Natur och miljö	30
8. Politik och samhälle	35
Utbildning och arbete	40
9. Utbildning	41
10. Grundläggande information om arbetslivet	47
11. Söka arbete	51

Basservice

1. Välfärdssamhället och den sociala tryggheten

Välfärdssamhället

Ett **välfärdssamhälle** är ett land där staten hjälper människorna med pengar och trygghet. Staten ger olika tjänster, till exempel sjukvård, dagvård, utbildning och ekonomiskt stöd när det behövs. Pengarna till tjänsterna kommer från skatter. Målet är att minska fattigdom och göra skillnaderna mellan människor mindre.

Finland är ett välfärdssamhälle. I Finland och andra nordiska länder betalar människor mycket skatt, men de får också många tjänster tillbaka. I Finland tycker man att det är viktigt att alla har samma chans att leva ett bra liv.

Social trygghet är all hjälp som staten ger för att människor ska ha ett grundläggande skydd i livet.

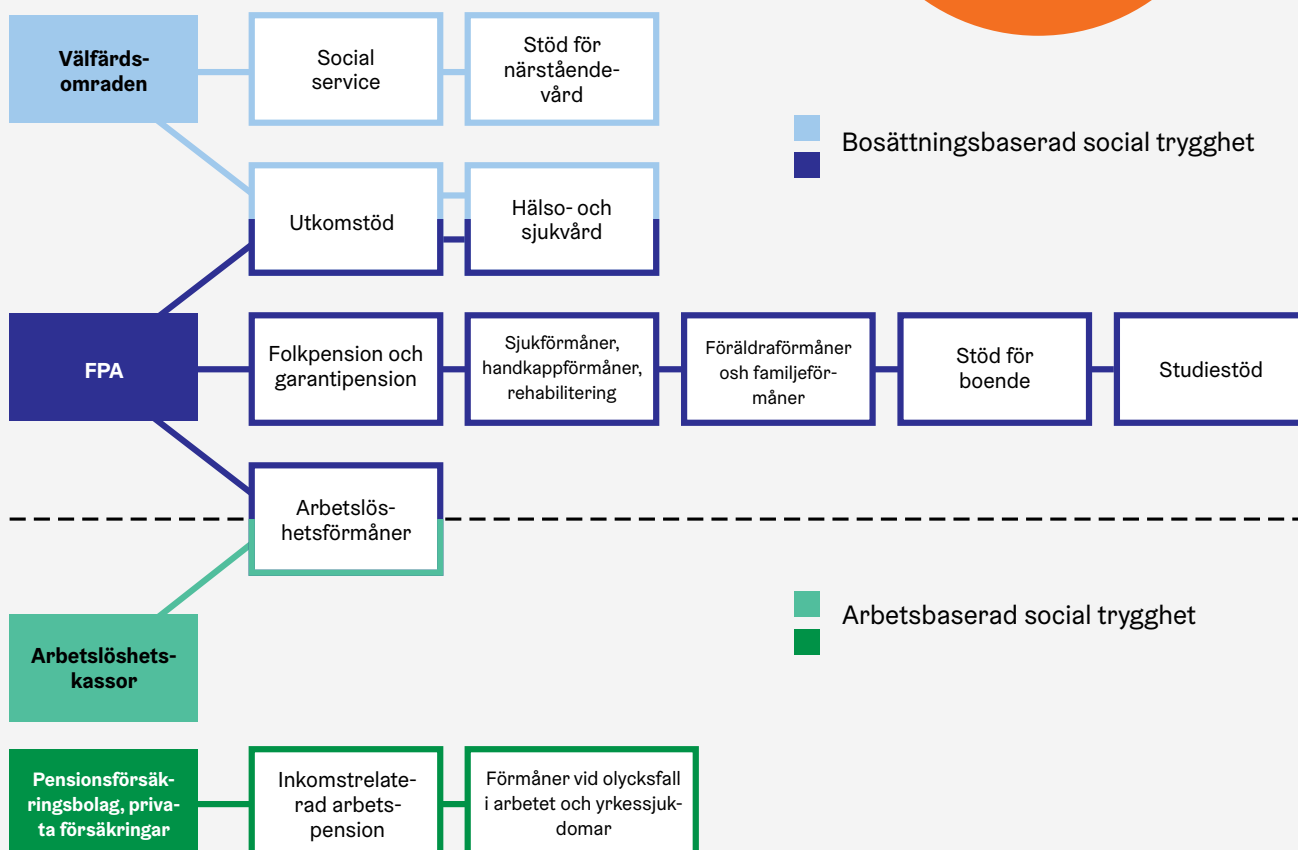
Socialförsäkring är ekonomiska ersättningar som betalas till människor i olika situationer, till exempel arbetslöshetsersättning, sjukpenning, föräldrapenning och pension. Pengarna kommer från skatter, och hur mycket man får kan bero på inkomsterna. Vissa ersättningar är skattefria för mottagarna, medan andra beskattas.

I Finland är det **Folkpensionsanstalten (FPA)** som sköter socialförsäkringen.

Tips!

Läs mera om den sociala tryggheten på info Finland.fi → Att bosätta sig i Finland → Den sociala tryggheten i Finland.

Den sociala tryggheten i Finland

Exempel på de vanligaste ekonomiska ersättningarna:

Familj

- **Barnbidrag.** Barnbidraget är lika stort för alla.
- **Moderskapsförpackningen,** som innehåller babykläder och olika barnvårdsprodukter.
- **Graviditetspenning,** som betalas till gravida kvinnor.
- **Föräldrapenning.** Efter att barnet fötts kan vilken som helst av föräldrarna vara föräldraledig. Under föräldraledigheten betalar FPA föräldrapenning. Föräldraledigheten är ca 14 månader lång.
- **Hemvårdsstöd,** om vårdnadshavaren vill stanna hemma med barnet en längre tid.

Läs mera på FPA:s nätsidor www.kela.fi/barnfamiljer.

Boende

- Om du behöver stöd för att kunna betala hyran, kan du ansöka om **bostadsbidrag** hos FPA.
- Många städer och kommuner har förmånliga hyresbostäder för personer med låga inkomster. I Helsingfors heter bolaget som hyr ut stadens bostäder Heka. Esbo stads bolag heter Esbo Bostäder Ab och Vanda stads bolag heter VAV Asunnot Oy.
- Det finns också olika bostadsstiftelser och organisationer som erbjuder förmånliga bostäder för personer med låg inkomst. Exempel på dem är stiftelsen Y-Säätiö och dess hyresbostadsbolag M2. Stiftelsen Nuorisosäätiö och Förbundet för Ungdomsbostäder NAL rf har i sin tur hyresbostäder för unga.

Det finns även bostäder för studerande. Till exempel Helsingforsregionens studentbostadsstiftelse HOAS har sådana bostäder.

Pension

I Finland finns två typer av pensioner: **arbetspension** och **folkpension**.

- **Arbetspension** är den vanligaste pensionen. Hur mycket pension du får beror på hur mycket du har tjänat under ditt arbetsliv. En del av din lön går automatiskt till arbetspensionen. Arbetspension betalas ut av arbetspensionsbolag. Företagare kan också få arbetspension.
- **Folkpension** är ett grundläggande stöd för dem som inte får någon arbetspension eller som har en mycket liten arbetspension. Pengarna kommer från staten och betalas ut av FPA.

Mediciner

FPA betalar en del av kostnaderna för mediciner som du har recept på. Hur mycket ersättning du får beror på vilken medicin det är. Du får ersättningen direkt när du köper medicinen på apoteket.

Ordlista

- arbetspension (en) _____
- arbetspensionsbolag (en) _____
- bidrag (ett) _____
- barnbidrag (ett) _____
- bostadsbidrag (ett) _____
- ersättning (en) _____
- folkpension (en) _____
- Folkpensionsanstalten (FPA) _____
- skatt (en) _____
- socialförsäkring (en) _____
- social trygghet (en) _____
- tjänst (en) _____
- vårdnadshavare (en) _____
- välfärdssamhälle (ett) _____

Uppgifter

1. Vad är skillnaden mellan social trygghet och socialförsäkring?

2. Vilka sociala förmåner eller ersättningar nämndes inte här? Du hittar nyttig information om det här på FPA:s webbplats www.kela.fi/privatpersoner.

3. Vilka ersättningar/bidrag tycker du är de viktigaste?

4. Moderskapsförpackningen är en finsk uppfinning som har spridit sig till olika länder i världen. Vad är det, och vad finns det i förpackningen? Sök på webben med sökordet "moderskapsförpackning"?

2. Social- och hälsovårdstjänster

I Finland finns 21 **välståndsområden**. De är självstyrande och ansvarar för att ordna **social- och hälsovårdstjänster** för invånarna.

Helsingfors stad är inte en del av något välståndsområde. Helsingfors sköter sina social- och hälsovårdstjänster själv. Den specialiserade sjukvården i Nyland ordnas av HUS-sammanslutningen. HUS-sammanslutningen har bland annat ett universitetssjukhus i Helsingfors.

Välståndsområdena och Helsingfors stad ordnar bland annat:

- Primärvård
- Specialiserad sjukvård
- Socialvård
- Tjänster för barn, unga och familjer, t.ex. mödra- och barnrådgivningen
- Mentalvårds- och missbrukartjänster
- Tjänster för personer med funktionsnedsättning
- Äldreomsorg
- Elevvård
- Räddningsväsendets tjänster

Hur och när får du sjukvård i Helsingfors?

Bedöm dina symtom i webbtjänsten **Omaolo**. Där får du instruktioner om vad du ska göra.

- Du kan också ringa din egen hälsocentral.
- Om hälsocentralen är stängd, ring till **Jourhjälp**, tfn 116 117.
- Jourmottagningen i Helsingfors finns på Malms och Mejlans sjukhus.
- Om ditt ärende inte är akut, kan du ta hand om det i tjänsten **Maisa**.
- Har du recept som ska förnyas? Det kan du göra i tjänsten **MittKanta**.

Du har rätt att få en tolk i alla social- och hälsovårdstjänster. Säg till att du behöver en tolk när du bokar tid.

Tolktjänsten är gratis för dig som använder den.

Skolhälsovården för barn och unga

Eleverna i grundskolan får skolhälsovård. Inom skolhälsovården arbetar sjukskötare, skolkuratorer och skolpsykologer.

Skolhälsovården omfattar bland annat:

- Hälsokontroller: uppföljning av elevernas utveckling, hälsa och välbefinnande enligt årsklass
- Mun- och tandvård
- Vaccinationer
- Identifiering av elevers behov av särskilt stöd eller undersökningar

Hjälp i nödsituationer

I Finland är 112 det enda nödnumret. Ring 112 bara i brådskande nödsituationer som kräver snabb hjälp från myndigheter, till exempel polis, ambulans, räddningstjänst eller socialvård.

Statens specialtjänster

Institutet för hälsa och välfärd (THL) är ett statligt expert- och forskningsinstitut inom hälso- och välfärdsbranschen.

THL erbjuder vissa specialtjänster, bland annat skyddshemtjänster. På skyddshem kan man bo en kort tid när man inte kan stanna hemma på grund av våld, hot eller rädsla.

THL har också hjälptelefonen Nollinjen, som erbjuder stöd till personer som upplevt våld i nära relationer.

Nollinjens telefonnummer är 080 005 005.

Hos THL finns dessutom tjänster till gravida kvinnor och småbarnsfamiljer med missbruk, och tjänster för medling i brott och tvistemål.

Privata läkarstationer

I Finland finns många privata läkarstationer. Där kan du få en tid hos en specialistläkare snabbare än inom den offentliga vården, men du måste själv betala för besöket. Exempel på privata läkarstationer är Aava, Mehiläinen, Pihlajalinna och Terveystalo.

Företagshälsovård

Alla arbetsgivare måste ordna vissa hälsovårdstjänster för sina anställda. Enligt lagen ska företagshälsovården ge stöd för arbetstagarnas hälsa. Den ska också undersöka sjukdomar eller symptom som kan bero på arbetet. Ofta ingår även sjukvård i företagshälsovården.

Arbetsgivaren köper vanligtvis företagshälsovården från en privat läkarstation. Vilka tjänster som ingår i företags-hälsovården beror på avtalet som arbetsgivaren har. Fråga din arbetsgivare vad som ingår i företagshälsovården på din arbetsplats.

Socialservice från tredje sektorn

I Finland finns en lång tradition av medborgaraktivitet. Tredje sektorn är föreningar och organisationer som inte är privata företag eller statliga verksamheter. De ordnar tjänster som kompletterar den offentliga social- och hälsovården.

Ordlista

Folkpensionsanstalten (FPA) (en) _____

företagshälsovård (en) _____

hälsocentral (en) _____

hälsovård (en) _____

jourmottagning (en) _____

mentalvård (en) _____

missbruk (ett) _____

nödnumret 112 (ett) _____

nödsituation (en) _____

offentlig hälsovård (en) _____

privat hälsovård (en) _____

rådgivningen (en) _____

skyddshem (ett) _____

social- och hälsovårdstjänster _____

tredje sektorn (en) _____

välståndsområde (ett) _____

Uppgifter

1. Hälsotjänster

Vilket välfärdsområde hör du till? Vad heter din hälsocentral?

Vad kostar ett besök på din hälsocentral? Vad kostar ett besök hos tandläkaren på din hälsocentral?

Vilken mentalvård finns det att få där du bor?

2. Digitala tjänster

Bekanta dig med tjänsterna **Omaolo**, **Maisa** och **MittKanta** på webben. Hur fungerar de? Behöver du de här tjänsterna?

Du kan ladda ner mobilappen **112 Suomi**. Appen hjälper dig i olika nödsituationer och problem. I appen finns instruktioner, journummer och en funktion för att dela din position.

OBS! Många digitala tjänster kräver stark autentisering. Det betyder att du måste bekräfta din identitet elektroniskt när du loggar in. Du kan använda nätbankskoder, mobilcertifikat (mobilt ID) eller medborgarcertifikat för att göra det.

3. Socialservice från tredje sektorn

Titta på listan nedan. Undersök vilket stöd de olika aktörerna inom tredje sektorn erbjuder.

- Helsingfors Mission
- Röda Korset
- Mieli
- Monika-naiset
- Andreaskyrkan
- Hurstinapu
- Diakonissanstalten
- Mannerheims barnskyddsförbund

Vad finns det för andra viktiga organisationer i den tredje sektorn?

3. Kultur- och fritidstjänster

Bibliotek

Finland har ett stort nätverk av bibliotek. På biblioteken kan du låna böcker, tidskrifter, filmer, musik, e-böcker, ljudböcker och digitala tidningar. Många bibliotek lånar också ut annat, till exempel sportutrustning eller musikinstrument.

På biblioteket kan du:

- Använda datorer
- Boka arbets- och mötesrum
- Spela dataspel
- Gå på olika evenemang, som konstutställningar, teaterföreställningar och filmkvällar
- Vissa bibliotek är väldigt mångdisiga. På dem kan du använda symaskin eller 3D-skrivare, eller boka en musikstudio. Till exempel på Centrumbiblioteket Ode i Helsingfors och biblioteket i köpcentret Sello i Esbo är sådana bibliotek.

Stadsbiblioteken i Esbo, Grankulla, Helsingfors och Vanda samarbetar under namnet **Helmet**. Med det gemensamma Helmet-bibliotekskortet kan du låna och reservera böcker från alla bibliotek i regionen. Du kan också lämna tillbaka dina lån på vilket Helmet-bibliotek som helst. Kortet är gratis, och du kan skaffa det genom att besöka ett Helmet-bibliotek. Du ska ha ett giltigt ID med dig och en adress i Finland för att få kortet.

Motion och idrott

I Finland erbjuder kommunerna många förmånliga eller helt aviftsfria alternativ för motion och idrott.

- På webbplatsen liikunta.hel.fi (Helsingfors Idrott och motion) finns information om olika motionsmöjligheter.
- På webbplatsen ulkoliikunta.fi hittar du en karta över skidspår, skridskobanor och vinterbad i hela huvudstadsregionen.

Simhallar

I Finland är simhallar populära och förmånliga. De används främst för motion, inte som spa. I simhallarna kan du ofta delta i vattengymnastik, simskola och andra aktiviteter för både barn och vuxna. Många simhallar har dessutom gym i samma byggnad.

Några av de mest populära simhallarna i Helsingfors är:

- **Berghälls simhall:** En av stadens mest kända simhallar, populär för simning, gym och bastubad.
- **Östra Centrums simhall:** Ligger under jorden och har flera bastur samt ett unisex-omklädningsrum som passar bra för familjer.
- **Georgsgatans simhall:** En historisk simhall från 1928 med separata badtider för herrar och damer. Den öppnar igen år 2026 efter renovering.

Kulturtjänster i Helsingfors

Helsingfors har ett rikt kulturliv med många kulturella institutioner och evenemang. Här är några exempel:

Kulturhus: Kulturhusen i Helsingfors ordnar lokala och internationella evenemang inom teater, musik, konst, litteratur och film:

- **Caisa:** Ett kulturcentrum som erbjuder utställningar, filmvisningar och konserter.
- **Nordhuset:** Ett kulturcentrum som fokuserar på nordiskt och internationellt kulturutbyte.
- **Stoa:** En mångsidig kulturarena i östra Helsingfors med fokus på scenkonst, musik och konstutställningar.

Museer: Helsingfors har många framstående museer, bland annat:

- **Ateneum Konstmuseum:** En del av Finlands Nationalgalleri med både finländsk och internationell konst.
- **Kiasma:** Museet för samtidskonst.
- **Helsingfors stadsmuseum:** Skildrar stadens historia och utveckling.

Teatrar: Helsingfors har flera betydande teatrar, exempelvis:

- **Helsingfors stadsteater:** En av landets största teatrar med både inhemska och internationella föreställningar.
- **Lilla teatern:** Helsingfors stadsteaters svenskspråkiga scen.
- **Finlands nationalteater:** Ett kulturellt landmärke med en lång tradition. Nationalteatern sätter upp viktiga teaterstycken av finländska författare.
- **Svenska teatern:** En svenskspråkig teater i Helsingfors.

Servicecentraler och gemenskapshus

I Helsingfors finns både gemenskapshus och servicecentraler:

- **Gemenskapshusen** är öppna lokaler där du kan förebygga ensamhet genom att bara vara där, delta i olika gruppaktiviteter eller evenemang, eller själv planera och arrangera något.
- **Servicecentralerna** liknar gemenskapshusen men är särskilt inriktade på äldre och på människor som står utanför arbetslivet.

Ungdomsverksamhet

Helsingfors erbjuder ett brett utbud av aktiviteter och stöd för unga:

- **Navigatorn** (Ohjaamo): En offentlig tjänst för unga mellan 15 och 29 år. Navigatorn har flera serviceställen där du kan få gratis hjälp och stöd som gäller till exempel studier, arbete, boende och ekonomi.
- **Ungas Helsingfors:** På webbplatsen nuorten.hel.fi hittar du information för unga. Där hittar du bland annat alla ungdomsgårdar och evenemang.
- **Ungdomsgårdar:** Ungdomsgårdar är platser där unga kan tillbringa sin fritid. Det finns alltid handledare på plats. Svenskspråkiga ungdomsgårdar finns i Drumsö, Nordsjö och Tölö.
- **Fallkulla husdjursgård:** Vissa ungdomsgårdar har specialinriktningar, som djur eller teater, vilket ger alternativa sätt att umgås och delta i aktiviteter.

Tredje sektorns verksamhet och tjänster

Helsingfors har ett starkt civilsamhälle som erbjuder många tjänster för människor i olika livssituationer:

- **Luckan:** Ett finlandssvenskt informations- och kulturcentrum. Här finns aktiviteter för barn, samt vägledning och stöd för unga, invandrare och kulturarbetare.
- **Folkhälsan:** En svenskspråkig ideell organisation som erbjuder socialt stöd, kurser och hälsovård, bland annat för personer med långvariga sjukdomar och för deras familjer.
- **Helsingfors Mission:** En känd organisation som hjälper utsatta grupper, exempelvis hemlösa och personer i svåra ekonomiska situationer.
- **Frivilligarbete:** På webbplatsen vapaaehtoistyö.fi kan du hitta olika möjligheter till frivilligarbete.

Den fria bildningen

Finland erbjuder många möjligheter för vuxenutbildning och livslångt lärande, bland annat:

- **Medborgarinstitut och arbetarinstitut:** Här kan du gå kurser i allt från språk och konst till matematik och samhällsvetenskap. Helsingfors största svenskspråkiga institut är Helsingfors Arbis.
- **Folkhögskolor:** Folkhögskolor erbjuder praktiskt inriktade utbildningar, ofta inom konst, kultur och socialt arbete. Exempel på folkhögskolor som erbjuder utbildning för invandrare är Evangeliska Folkhögskolan och Borgå Folkakademi.
- **Idrottsinstitut:** Idrottsinstitut eller idrottsutbildningscenter erbjuder utbildningar inom idrott och hälsa för både amatörer och professionella. Folkhälsan Solvalla Idrottsinstitut i Esbo är ett svenskspråkigt idrottsinstitut.

Ordlista

- arbetspension (en) _____
- arbetspensionsbolag (en) _____
- bidrag (ett) _____
- barnbidrag (ett) _____
- bostadsbidrag (ett) _____
- ersättning (en) _____
- folkpension (en) _____
- Folkpensionsanstalten (FPA) _____
- skatt (en) _____
- socialförsäkring (en) _____
- social trygghet (en) _____
- tjänst (en) _____
- vårdnadshavare (en) _____
- välfärdssamhälle (ett) _____

Uppgifter

1. Var ligger närmaste:

- gemenskapshus _____
- simhall _____
- bibliotek? _____

2. Vad gör du på din fritid? Diskutera med ditt par om hobbyer.

3. Letar du efter ett hobby? Bekanta dig med de följande webbplatserna:

- fritid.fi: fritidsverksamhet på svenska
- harrastukset.hel.fi: fritidsverksamhet i Helsingfors
- lahella.fi: föreningar och grupper på olika språk

4. Bekanta dig med den fria bildningen. På ilmonet.fi hittar du kursutbudet för medborgar- och arbetarinstituten i Helsingfors, Esbo och Vanda. Hittar du intressanta kurser?

A photograph of three people cross-country skiing on a snowy trail. In the foreground, a woman in a bright orange jacket and green knit hat is smiling and looking towards the camera. Behind her, a man in a blue jacket and grey hat is looking down. Further back, another person in a red jacket is visible. The background is filled with tall, dark evergreen trees under a clear sky. The snow on the ground is bright and shows tracks from skis.

Samhället i Finland

4. Finlands historia

Förhistoriska tiden

För omkring 10 000 år sedan bosatte sig de första människorna i det som idag är Finland. De kom från olika håll. Därför var Finlands befolkning redan från början en blandning av olika grupper.

Medeltiden (1100–1500-talet)

Under medeltiden blev Finland en del av Sverige och förblev det i över 600 år. Sverige och Ryssland krigade flera gånger om områden i Finland. Under denna tid grundades de första städerna i Finland, till exempel Åbo och Borgå.

Reformationen

Reformationen var en rörelse på 1500-talet som ville förändra den katolska kyrkan. Denna period ledde till att lutherdomen uppstod. I dag är lutherdomen den största kristna trosinriktningen i Finland.

Reformationen minskade kyrkans makt och ökade statens inflytande.

Ett av de viktigaste målen var att göra religionen mer tillgänglig. Därför började gudstjänster hållas på folkspråken i stället för på latin.

Mikael Agricola, som var biskop i Åbo, översatte Bibeln till finska. Hans arbete lade grunden till det finska skriftspråket. Reformationen fick därför stor betydelse för det finska språkets utveckling.

Ryska tiden (1809–1917)

År 1809 blev Finland en del av Ryssland. Landet fick ändå behålla sitt självstyre, det vill säga sin autonomi. Landet behöll också lagarna och den lutherska kyrkan från den svenska tiden. De skattepengar som finländarna betalade användes i Finland.

Helsingfors blev Finlands huvudstad år 1812.

Industrialiseringen började i Finland först på 1880-talet. Pappersindustrin blev en viktig drivkraft för industrialiseringen.

År 1906 införde Finland allmän rösträtt. Landet blev dessutom först i världen med att ge kvinnor rätt att rösta och ställa upp som kandidater i val.

Nationalismen på 1800-talet

Nationalismen är idén att varje folk bör ha sin egen stat. Tidigare bestod många europeiska stater av flera olika folkgrupper med olika språk, religioner och traditioner. Tanken om nationalstaten ledde till både krig och uppror i Europa.

Även i Finland började man tänka att finländarna var ett eget folk med en gemensam historia och kultur. Det finska språkets betydelse ökade. På 1860-talet började finskspråkiga skolor grundas i städerna.

Under 1800-talet skapades många av Finlands mest berömda konstverk, dikter och musikverk. De var ofta inspirerade av nationalismen.

Finland blir självständigt

Ryssland förlorade första världskriget, och efter den kommunistiska revolutionen i Ryssland förklarade Finland sig självständigt. Det hände år 1917.

Inbördeskriget

Efter självständigheten började ett inbördeskrig i Finland. Kriget var en konflikt mellan arbetare, som kallades röda, och borgare, som kallades vita.

Kriget pågick från januari till april 1918, och regeringsstyrkorna, de vita, vann. Under kriget dog 37 000 finländare. De flesta som dog var arbetare.

Efter kriget berättades historien mest utifrån vinnarnas perspektiv. De vita ansåg att de hade stoppat en revolution och drivit bort ryska soldater. De röda, arbetarna, såg konflikten som ett klasskrig där de fattiga kämpade mot de rika. Bitterheten mellan grupperna fanns kvar under lång tid.

Tiden mellan världskrigen

På 1920-talet infördes nya lagar för att förbättra levnadsförhållandena för de fattiga. Exempel på sådana lagar var åtta timmars arbetsdag, skolplikt och progressiv beskattning.

På 1930-talet drabbades världen av en stor ekonomisk kris. Det gjorde att extremhögern blev populär i många länder. Flera europeiska stater blev diktaturer. Även i Finland ökade stödet för extremhögern, men landet förblev ändå en demokrati.

Andra världskriget i Finland

Andra världskriget började på sommaren år 1939. På hösten 1939 anföll Sovjetunionen Finland.

Vinterkriget (1939–1940)

Vinterkriget är känt för en mycket kall vinter med temperaturer ner till -43°C . Finland försvarade sig bättre än väntat mot Sovjetunionen. Kriget slutade ändå med att Finland fick ge upp en del av sina områden. Många människor tvingades lämna sina hem.

Fortsättningskriget (1941–1944)

Sommaren 1941 började Finland ett nytt krig mot Sovjetunionen. Målet var att försöka få tillbaka de förlorade områdena. Den här gången fick Finland stöd av Tyskland. Fortsättningskriget pågick fram till hösten 1944.

När kriget var över måste Finland ge upp ännu fler områden. Finland skulle också betala krigsskadestånd till Sovjetunionen.

Laplandskriget (1944–1945)

Som en del av fredsavtalet med Sovjetunionen måste Finland driva bort de tyska trupper som fanns kvar i landet. Det här kriget kallas Laplandskriget. Tyskarna brände upp stora delar av Lappland när de drog sig tillbaka över gränsen till Norge.

Efter världskrigen

Efter andra världskriget delades Europa i två delar. Länderna i Östeuropa blev kommunistiska och styrdes av Sovjetunionen. Länderna i Västeuropa samarbetade med USA och bildade försvarsalliansen NATO.

Finland försökte vara neutralt, men Sovjetunionen hade ändå inflytande. Finland ville ha en god relation med grannen i öst.

Eftersom kriget hade varit svårt ville finländarna tillsammans bygga ett bättre samhälle. Det ledde till att Finland blev ett välfärdssamhälle med ett starkt socialt skydd.

Urbaniseringen

På 1960-talet förändrades Finland snabbt. Landet gick från att vara ett jordbrukssamhälle till att bli ett samhälle med industrier och serviceyrken. Många flyttade till städerna, som växte snabbt. Fler kvinnor började också jobba utanför hemmet.

Det fanns inte tillräckligt med jobb och bostäder i städerna. Därför flyttade över 400 000 finländare till Sverige. Fram till 2017 var finländarna den största invandrargruppen i Sverige.

Ekonomisk kris på 1990-talet

På 1990-talet drabbades Finland av en stor ekonomisk kris. Krisen hade flera orsaker. På 1980-talet hade ekonomin växt för snabbt och kraschade sedan.

När Sovjetunionen upplöstes år 1991 förlorade Finland också en viktig marknad för export. Det gjorde situationen ännu värre.

Krisen innebar bland annat hög arbetslöshet, nästan 20 procent. Många banker och företag gick i konkurs, och statens välfärdstjänster minskade.

Den ekonomiska krisen på 1990-talet gjorde att samhället delades tydligare i två grupper: de som hade låga inkomster och de som var rika. De här skillnaderna syns fortfarande idag.

EU-tiden och globaliseringen

Finland gick med i EU år 1995. År 2002 bytte landet till EU:s gemensamma valuta, euro. Idag har EU stort inflytande på Finland, särskilt när det gäller lagar och säkerhet.

År 2000 blev Tarja Halonen Finlands första kvinnliga president.

Många europeiska länder hade tagit emot invandrare redan efter andra världskriget, men invandringen till Finland var liten. På 1990-talet började fler människor invandra till Finland.

År 2023 gick Finland med i NATO. Beslutet togs på grund av kriget i Ukraina och det ökade hotet från Ryssland.

Ordlista

fortsättningskriget _____

förhistorisk tid (en) _____

försvar (ett) _____

inbördeskrig (ett) _____

krigsskadestånd (ett) _____

lapplandskriget _____

medeltiden _____

nationalism (en) _____

reformationen _____

självstyre (ett) _____

självständighet (en) _____

Sovjetunionen _____

urbanisering (en) _____

vinterkriget _____

välfärdssamhälle (ett) _____

världskriget _____

Uppgifter

Reflektera

1. Vad tycker du är intressant i Finlands historia?

2. Lärde du dig något nytt?

3. Vilka händelser i Finlands historia är viktiga att känna till för att förstå landet och samhället i dag? Vad tycker du?

5. Kultur och traditioner

Årsklocka - Fester, helgdagar och flaggdagar i Finland

Nyår (31 december – 1 januari)

Nyårsdagen, den 1 januari, är en helgdag. På nyårsafton, kvällen innan, firar man att det nya året ska börja. Många går ut på natten för att skjuta fyrverkerier.

5.2 Runebergsdagen

Johan Ludvig Runeberg (1804–1877) var en svenskspråkig diktare som skrev orden till Finlands nationalsång, Vårt land. Han betraktas som Finlands nationalskald. På Runebergsdagen är det tradition att äta Runebergstårter.

14.2 Alla hjärtans dag

I Finland kallas den här dagen också "Vändagen". Det är en dag för att fira kärlek och vänskap till exempel genom att ge kort, blommor eller små presenter.

Fastlagstisdag, firas på en tisdag mellan 3.2 och 9.3

Fastlagen är en högtid med både kyrkliga och äldre traditioner. Förr markerade den början på fastan före påsk. Fastlagens datum beror på när det är påsk. På fastlagstisdagen är det tradition att äta ärtsoppa och fastlagsbullar (som kallas semlor i Sverige). Många åker också pulka.

28.2 Kalevaladagen, den finska kulturens dag

Kalevala är Finlands nationalepos. Elias Lönnrot samlade in gamla berättelser och dikter från folktraditionen i Finland och Karelen. Sedan sammanställde han dem till Kalevala. Kalevala är en viktig symbol för det finska språket och kulturen.

19.3 Minna Canth-dagen, jämställdhetsdagen

Minna Canth var en finsk författare och samhällspåverkare. Hon arbetade för kvinnors rättigheter och bättre utbildning för flickor.

9.4 Mikael Agricoladagen, finska språkets dag.

Även Elias Lönnrots födelsedag.

Mikael Agricola (ca 1510–1557) var biskop i Åbo och Finlands reformator. Han översatte bibeln och skrev de första tryckta böckerna på finska. Därför kallas han det finska skriftspråkets fader.

Elias Lönnrot var språketare, författare och läkare. Han sammanställde karelska muntliga berättelser till Finlands nationalepos, Kalevala.

Påsk, firas mellan 22.3 och 25.4

Kristna firar påsken för att minnas att Jesus dog och återuppstod. Före kristendomen firade man att våren började vid samma tidpunkt. För många finländare är påsken därför en vårfest.

Under påsken dekorerar man hemmet med narcisser, påskgräs och påskägg. Påskharen och kycklingar är också vanliga symboler för högtiden.

På palmsöndagen eller påsklördagen klär barn ut sig till påskhäxor. Sedan går de runt till grannar för att önska dem glad påsk och lycka under det kommande året. Barnen läser upp små ramsor och viftar med kvistar som dekorerats med färgglada fjädrar. I utbyte får de chokladägg eller godis.

En traditionell finsk efterrätt under påsken är memma, som är en pudding av rågmjöl.

30.4–1.5 Valborgsmässoafton och första maj, det finländska arbetets dag

Första maj är en fest för arbetare, studenter och våren. Dagen har en karnevalsstämning och är en ledig dag. Firandet börjar redan kvällen innan, på Valborgsmässoafton. I Helsingfors sätter studenter en studentmössa på statyn Havis Amanda i en festlig ceremoni. På första maj firar många med picknick i parker och äter munkar och struvor.

Mors dag (andra söndagen i maj)

På mors dag firas mammor. Många ger blommor och presenter till sina mammor. För många familjer är det tradition att ha en morsdagslunch eller bjuda på kaffe och kaka.

Midsommar, firas på en lördag mellan 20.6 och 26.6

På midsommaren firas årets längsta dag. I den kristna kalendern är det också Johannes Döparens födelsedag. Midsommar firas under två dagar: midsommarafton på fredagen och midsommardagen på lördagen. Många finländare åker till sina sommarstugor för att fira med familj och vänner.

9.8 Tove Jansson-dagen, den finländska konstens dag

Tove Jansson (1914–2001) var en finlandssvensk författare och konstnär. Hon är mest känd för sina Mumin-böcker och -serier.

1.10 Miina Sillanpää-dagen, medborgarinflytandets dag

Miina Sillanpää (1866–1952) var en viktig person inom arbetarrörelsen. Hon blev Finlands första kvinnliga minister.

10.10 Aleksis Kividagen, den finska litteraturens dag

Aleksis Kivi (1834–1872) var en finsk författare som skrev det klassiska verket Sju bröder. Han anses vara Finlands nationalförfattare och en av grundarna till den finska litteraturen.

Alla helgons dag, firas på en lördag mellan 31.10 och 6.11

Alla helgons dag är en dag för att minnas de som har dött. Många tänder ljus och besöker gravar för att hedra sina nära och kära. Den amerikanska traditionen Halloween har också blivit populär i Finland.

6.11 Svenska dagen

Svenska dagen firas som en nationaldag för den svenskspråkiga befolkningen i Finland. Dagen uppmärksammar svenskans betydelse och landets tvåspråkighet.

Fars dag (andra söndagen i november)

På fars dag firar man pappor. Många ger blommor och presenter till sina pappor. Det är också vanligt att ha en farsdagslunch eller bjuda på kaffe och kaka.

6.12 Självständighetsdagen

Självständighetsdagen är en högtidlig och allvarsam dag. Man hedrar de som kämpade i kriget och uppmärksammar Finlands försvarsmakt. På kvällen tittar många på "slottsbalen", presidentens självständighetsmottagning, som sänds på tv. Bland gästerna finns till exempel politiker, krigsveteraner, forskare, konstnärer, idrottare och andra människor som presidenten vill uppmärksamma.

8.12 Jean Sibeliusdagen, den finländska musikens dag

Jean Sibelius (1865–1957) var en finländsk tonsättare. Han är Finlands mest kända kompositör internationellt. Hans kompositioner hade en viktig roll för utvecklingen av den nationella identiteten i Finland.

Julen 24.12–26.12

I Finland är julafton, den 24 december, den viktigaste dagen under julfirandet. Många firar tillsammans med sin familj och sina släktingar. Hemma brukar man ha en julgran, och julgubben kommer med julklappar till alla.

Den finska julmaten har påverkats mycket av den svenska. På julbordet finns ofta ugnsstekt skinka och olika ugnsrätter, som till exempel kårotslåda och potatislåda. Fisk är också en viktig del av julmaten. Till efterrätt äter man ofta risgrynsgröt, pepparkakor och jultårter.

Juldagen, den 25 december, och annandag jul, den 26 december, är helgdagar. Under de här dagarna träffas familj, släktingar och vänner för att äta julmat och umgås, precis som på julafton.

Ordlista

alla helgons dag (en) _____

fastlag (en) _____

författare (en) _____

högtid (en) _____

jul: julaftonen, juldagen och annandag jul _____

jämställdhet (en) _____

medborgarinflytande (ett) _____

midsommar (en) _____

nationalepos (ett) _____

nationalskald (en) _____

nyår (ett) _____

nyårsafton (en) _____

påsk: påsksöndagen, långfredagen, _____
påsklördagen, påskdagen och _____
annandag påsk _____

samhällspåverkare (en) _____

självständighetsdag (en) _____

slottsbal (en) _____

tonsättare (en) _____

valborgsmässoafton och första maj _____

Uppgifter

1. Flaggdagar

I Finland finns sju officiella och femton andra flaggdagar om året. Vilka flaggdagar finns inte med i årsklockan?

2. Finlandssvenska traditioner

Vissa traditioner är särskilt vanliga bland de svenskspråkiga i Finland, till exempel:

- Kräftskiva
- Svenska dagen
- Lucia-dagen

Sök information om de här traditionerna. Vad hör till traditionerna? Varifrån kommer de?

3. Musik, konst och litteratur

Välj en känd finländsk musiker, konstnär eller författare.

Vad är deras mest kända verk?

Vilka teman finns i deras musik/konst/litteratur?

Vilken betydelse har de för kulturen i Finland?

4. Reflektera

Vad betyder traditionerna och kulturen i Finland för dig?

Hur påverkar de ditt liv i Finland?

Vilka traditioner i din egen kultur är viktiga för dig?

6. Finlands befolkning

Finland har ungefär 5,6 miljoner invånare. De flesta bor i större städer. I huvudstadsregionen, där Helsingfors, Esbo och Vanda ligger, bor över en miljon människor. Finska och svenska är Finlands officiella språk.

Jämställdhet mellan kvinnor och män

Finland är ett av de länder i världen som kommit längst när det gäller **jämställdhet** mellan kvinnor och män. Finland var det första landet i världen där kvinnor fick både rösträtt och rätt att ställa upp i val.

Landets första kvinnliga president var Tarja Halonen. Hon var president från år 2000 till 2012.

Trots framgångar har man ännu inte helt uppnått jämställdhet. Till exempel tjänar kvinnor i genomsnitt mindre än män, och våld mot kvinnor är fortfarande ett problem.

Alla män i Finland måste göra **värnplikt** eller **civiltjänst** när de fyllt 18 år. Kvinnor kan också göra det, men det är frivilligt. Det här kan också ses som en **ojämlikhet** mellan könen.

Minoriteter i Finland

En minoritet kan vara kulturell, etnisk, språklig eller religiös.

De traditionella minoriteterna i Finland är finlandssvenskarna, samerna, romerna, judarna, tatarerna, ingermanlandsfinnarna och karelarna.

Finlandssvenskar

Finlandssvenskarna är en svenskspråkig minoritet i Finland.

Ungefär 300 000 personer pratar svenska som modersmål i Finland. Det är ungefär 5 procent av hela Finlands befolkning.

Finlandssvenskar bor främst på Finlands syd- och västkust, i städer som Helsingfors, Vasa och Åbo och på Åland.

Finlandssvenskarna har en egen kulturtradition. De har också egna medier, skolor och föreningar. De har en viktig roll i samhället i Finland, både kulturellt och politiskt.

Svenska Finlands folkting (Folktinget) är en organisation som arbetar för den svenskspråkiga befolkningen i Finland. Folktinget vill stärka den svenskspråkiga befolkningens rättigheter och det svenska språkets ställning i Finland.

Svenska folkpartiet är ett politiskt parti som representerar finlandssvenskarna.

Romer

Romer är en folkgrupp som finns både i Europa och i delar av Asien. Man vet inte så mycket om deras historia, men forskare tror att romerna ursprungligen kommer från Indien.

Romerna har ofta haft det svårt i samhället. De har blivit diskriminerade och förföljda.

I Finland bor ungefär 11 000 romer. Romerna kom till Finland redan på 1500-talet. De har ett eget språk, romska, men de flesta romer i Finland talar finska.

Finlands romska forum (Fintiko Romano Forum) är en organisation för romska föreningar. Du kan läsa mer om romsk kultur på deras webbplats.

Samerna

Samerna är det enda **ursprungsfolket** inom Europeiska unionen. Samerna bor i Finland, Norge, Sverige och Ryssland.

I Finland finns det ungefär 10 000 samer. Här talas tre olika samiska språk: nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska. De här språken är officiella språk i samernas hembygdsområde.

Sametinget representerar samerna i Finland. Det är ett självständigt organ som arbetar under Justitieministeriet. Du kan läsa mer om Sametinget på deras webbplats: Samediggi.fi.

Nyare minoriteter

I Finland finns också många nyare minoriteter. Det bor ungefär 560 000 människor i Finland som talar ett annat modersmål än finska, svenska eller samiska.

Diskrimineringsombudsmannen

Diskrimineringsombudsmannen är en självständig myndighet som arbetar för att alla ska behandlas lika. Diskrimineringsombudsmannen ser till att diskrimineringslagen följs.

De vanligaste språken bland dessa är ryska, estniska, arabiska, engelska, somaliska och ukrainska. ¹YLE sänder nyheter på engelska, ryska, ukrainska, arabiska och somaliska.

Sexuella minoriteter och könsminoriteter

I Finland är det förbjudet att diskriminera någon på grund av deras sexuella läggning. Det står i diskrimineringslagen.

Under de senaste decennierna har situationen och rättigheterna för sexuella minoriteter och könsminoriteter, som ofta kallas hbtqi-personer, blivit bättre.

År 2017 ändrades äktenskapslagen i Finland. Sedan dess kan även samkönade par gifta sig.

Seta är en finsk organisation som arbetar för mänskliga rättigheter för sexuella minoriteter och könsminoriteter. Seta är en takorganisation med över 40 medlemsföreningar.

Pride-festivaler ordnas i Finland varje år för att uppmärksamma hbtqi-personers rättigheter. I Helsingfors ordnas en hel **Pridevecka** varje sommar, veckan efter midsommar.

Prideparaden i Helsingfors är ett av landets största evenemang. Den har haft över 100 000 deltagare under de senaste åren.

Religion

Finland har en **religionsfrihetslag**. Den ger alla människor rätt att tillhöra ett religiöst samfund och utöva sin religion. Lagen skyddar också rätten att inte tillhöra någon religion alls.

Den evangelisk-lutherska kyrkan och den ortodoxa kyrkan i Finland har en särskild ställning enligt lagen. Dessa kyrkor har till exempel rätt att ta ut kyrkoskatt från sina medlemmar.

Ungefär 64 procent av Finlands befolkning hör till den evangelisk-lutherska kyrkan.

De övriga trossamfunden i Finland är antingen registrerade som religiösa samfund eller organiserade som föreningar. De har också rätt att fritt utöva sin tro.

¹Statistikcentralen. 11vx -- Befolkning efter språk, ålder och kön, 1990-2023.

Ordlista

befolkning (en) _____

civiltjänst (en) _____

diskriminering (en) _____

Diskrimineringsombudsmannen _____

jämställdhet (en) _____

myndighet (en) _____

mänskliga rättigheter _____

ojämlikhet (en) _____

religionsfrihet (en) _____

romer _____

samer _____

trossamfund (ett) _____

ursprungsfolk (ett) _____

värnplikt (en) _____

Uppgifter

Reflektera

1. Sök mer information om en minoritet i Finland. Det kan vara en traditionell eller ny minoritet. Skriv en kort sammanfattning om minoriteten. Du kan också berätta för andra i klassen vad du lärt dig och prata med dem om det.

2. Många aktivister och artister i Finland lyfter fram frågor som rör minoriteter. Du kan läsa mer om några av dessa aktivister och artister här:

- Koko Hubara, journalist och författare samt grundare för Ruskeat Tytöt Media
- Laura Eklund Nhaga, poet och skådespelare
- Yeboyah, rappare
- Ujuni Ahmed, samhällsaktivist
- Petra Laiti, samisk aktivist

Känner du till andra initiativ, aktivister eller artister?

3. Besök webbplatsen likabehandling.fi (equality.fi). Det är justitieministeriets informationstjänst om likabehandling och icke-diskriminering.

7. Natur och miljö

Natur och naturskydd

I Finland skyddas naturen av Finlands lag, EU-lagar, statliga myndigheter och frivilligorganisationer. Djurskyddslagen ser till att djur behandlas väl.

Nästan alla vilda djur i Finland är skyddade av lag. Det betyder att man inte får skjuta, fånga eller störa dem, och deras bon får inte förstöras. Vissa djur, som älg, hare och vissa fåglar som lever i skog och vatten, får jagas, men bara under särskilda tider på året.

Allemansrätten

I Finland och de andra nordiska länderna finns en regel som kallas allemansrätten eller allmän nyttjanderätt. Det betyder att alla får röra sig fritt i naturen, uppehålla sig där korta tider och plocka bär, svamp och vissa växter. Det gör ingen skillnad vem som äger marken.

Hållbar utveckling

Hållbar utveckling handlar om att skapa ett samhälle som tar hänsyn till miljön, ekonomin, sociala frågor och kulturen. Målet är att människor, både idag och i framtiden, ska kunna leva ett bra liv.

Agenda 2030

FN:s medlemsländer har en gemensam plan för hållbar utveckling. Den heter Agenda 2030. Planen började år 2016 och pågår till år 2030. I planen finns 17 mål som ska hjälpa världen att bli mer hållbar. Även Finland har förbundit sig att arbeta för de här målen.

Avfallshantering och återvinning

- I nästan alla bostadshus finns det sortering av kartong, papper, plast, blandavfall, metall, glas och bioavfall.
- Helsingforsregionens miljötjänster (HRM, på finska HSY) ansvarar för avfallshanteringen i Helsingfors, Esbo, Vanda och Grankulla. HRM har också avfallssorteringsstationer som kallas Sortti-stationer.

Återvinning av kläder och varor

- Det finns många företag och butiker som säljer återvunna kläder och andra varor. Några exempel på sådana butiker är Fida, Kierrätyskeskus, Röda Korsets Kontti och UFF.
- Det är också vanligt att sälja gamla kläder, möbler och andra saker på loppisar eller på webben. Populära sajter för detta är tori.fi och olika Facebook-grupper.

Elokapina (Extinction Rebellion)

Elokapina, som internationellt kallas Extinction Rebellion, är en miljörörelse som arbetar med direkt action och civil olydnad. Rörelsen ordnar synliga protester. Målet är att få människor att tänka på klimatförändringen. Protesterna har fått stor uppmärksamhet i medierna i Finland under de senaste åren.

Talko-traditionen

Talkoarbeta är en gammal finsk tradition där grannar hjälps åt. De kan till exempel bygga en gemensam bastu eller städa en gård tillsammans.

De flesta bostadsföreningar och hyreshusbolag ordnar talko på hösten och våren. Då städar man tillsammans gården och de gemensamma utrymmena.

Uteliv

I Finland tycker många om att tillbringa sin fritid ute i naturen. Det finns många parker, naturskyddsområden, grillplatser och badstränder att besöka.

Naturskyddsområden

I Finland finns 10 olika typer av naturskyddsområden. Dessa områden skyddar naturens mångfald och bevarar landskap, kulturarv och platser för rekreation och friluftsliv.

De flesta naturskyddsområden är antingen nationalparker eller naturreservat. Nationalparkerna är öppna för allmänheten och välkomnar besökare. Naturreservat har strängare regler. Oftast är det bara forskare som får besöka dem.

Du kan läsa mer om naturskyddsområden på ym.fi/sv/naturskyddsomraden.

Noux och Sibbo storskog

I huvudstadsregionen finns det två nationalparker: Noux och Sibbo storskog. Här kan du njuta av naturen och göra många olika aktiviteter. Det är tillåtet att:

- Röra sig fritt till fots, på skidor, med roddbåt eller med kanot.
- Plocka bär, svamp och växter.
- Göra upp eld, men bara på eldplatser som är byggda för det.
- Cykla på särskilt anvisade vägar.
- Övernatta och tälta på platser där det är tillåtet.
- Fiska med metspö. För andra typer av fiske behöver du ett fisketillstånd. Fiske i fridlysta områden är alltid förbjudet.

OBS!

Öppen eld: Det är förbjudet att göra upp en lägereld som rör marken när det råder varning för skogsbrand. Du får inte heller använda engångsgrill under denna tid.

Aktuella varningar som gäller skogsbränder och väderleken finns på sv.ilmatiiteenlaitos.fi/varningar.

Blågrönalger är bakterier som finns i sjöar och hav. De blir ofta ett problem när vattnet blir varmt på sommaren. De kan orsaka allergiska reaktioner, illamående, magproblem och inflammationer i ögon eller öron.

Du kan känna igen blågrönalger på att vattnet ser grönt ut. Det kan också finnas gröna ränder av alger vid strandkanten. För att kolla algläget kan du besöka webbplatsen ulkoliikunta.fi.

Så här gör du om det finns blågrönalger i vattnet:

- Undvik att bada.
- Låt inte små barn eller husdjur bada i eller dricka vatten där det finns blågrönalger.
- Använd inte vatten med blågrönalger som tvätt- eller bastuvatten.
- Om du har simmat i vatten med blågrönalger, skölj huden omedelbart med rent vatten.

Uppgifter

1. Hållbar utveckling

Det finns rapporter och material om hållbar utveckling på webbplatsen dashboards.sdgindex.org. Där kan du också jämföra olika länder.

- Hur högt står Finland på ranking-listan?

2. Återvinning

Kolla de närmaste återvinningsställena på HRM:s webbplats. Gå till adressen hsy.fi/sv/ och klicka på rubriken Avfall och återvinning eller gå till kierrätys.info:

- Vad kan du lämna till Sortti-stationerna för återvinning?

- Var kan du lämna trasiga elapparater för återvinning?

- Vad ska man göra med trasiga kläder (textilavfall)?

3. Friluftsområden

Besök webbplatsen uuv.fi för att upptäcka Nylands många friluftsområden. Här finns tips för olika aktiviteter, från korvgrillning till traillöpning.

Du kan också hitta mer information om Helsingfors friluftsområden på stadens webbplats under Kultur och fritid > Friluftsliv, parker och naturområden.

- Vilka friluftsområden finns nära dig?

- Hur kan du använda naturen i din vardag?

P.E SVINHUFVUD

8. Politik och samhälle

Finland är en parlamentarisk demokrati. Landet har ett flerpartisystem och proportionella val.

De högsta statliga organen är **riksdagen**, **presidenten** och **regeringen** (statsrådet).

Makten är uppdelad i tre delar:

- **Lagstiftande makt:** Riksdagen stiftar lagar.
- **Verkställande makt:** Presidenten och regeringen verkställer lagarna.
- **Dömande makt:** Oberoende domstolar dömer enligt lagarna.

Finland följer internationella avtal, EU-lagar och sina egna nationella lagar.

Finlands statsförvaltning är uppdelad i tre nivåer: centralförvaltning, regionalförvaltning och lokalförvaltning.

Centralförvaltningen

Riksdagen

Alla finländska medborgare som är 18 år eller äldre har rätt att rösta i riksdagsvalet.

Finland är indelat i 13 **valkretsar**. Hur många **riksdagsledamöter** som väljs från varje valkrets beror på hur många invånare som bor där. Från Ålands valkrets väljs alltid en riksdagsledamot.

Partier och valmansföreningar kan ställa upp kandidater i riksdagsvalet. En valmansförening måste ha minst 100 röstberättigade medlemmar från samma valkrets.

Regeringen och oppositionen

Regeringen, som också kallas **statsrådet**, består av statsministern och ministrarna. Regeringen har den verkställande makten i Finland.

Vanligen blir ledaren för det parti som fått flest röster i valet statsminister. Statsministern leder regeringsförhandlingarna. Genom de här förhandlingarna bestämmer partierna vem som ska vara ministrar i regeringen. De nya ministrarna gör upp ett **regeringsprogram** som visar regeringens planer och mål.

De partier som inte är med i regeringen kallas **oppositionen**. Oppositionen granskar regeringens arbete, föreslår alternativ och kräver att ministrarna förklarar sina beslut.

Regeringen måste ha riksdagens förtroende. Det betyder att en majoritet i riksdagen måste godkänna regeringen.

Interpellation

Om oppositionen tycker att regeringen har gjort något fel, kan minst 20 riksdagsledamöter gå ihop och lämna in en interpellation. En interpellation är en fråga från riksdagen till regeringen om en viktig politisk fråga.

När en interpellation lämnas in, hålls en debatt i riksdagen där regeringens handlingar diskuteras. Efter debatten kan det bli en omröstning om förtroendet för regeringen. Om regeringen inte får stöd från en majoritet i riksdagen, kan den tvingas avgå.

En interpellation med debatt och omröstning är alltid en viktig händelse i riksdagen.

Ministerierna

Ministerierna genomför regeringsprogrammet. De förbereder lagar och regler och genomför reformer inom sina ansvarsområden. Ministerierna styr och övervakar också de myndigheter som hör till deras område.

- statsrådets kansli
- utrikesministeriet
- justitieministeriet
- inrikesministeriet
- försvarsministeriet
- finansministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- jord- och skogsbruksministeriet
- kommunikationsministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- miljöministeriet

Partier

Ett parti är en registrerad förening som finns i partiregistret. För att bli registrerat måste partiet ha ett allmänt program. Programmet visar vilka mål partiet har och hur det vill påverka samhället.

De här partierna är med i riksdagen sedan riksdagsvalet år 2023

- Centern i Finland
- Gröna förbundet
- Kristdemokraterna
- Rörelse Nu
- Samlingspartiet
- Sannfinländarna
- Socialdemokraterna (SDP)
- Svenska folkpartiet (SFP)
- Vänsterförbundet

Presidenten

Presidenten arbetar främst med utrikespolitik. Presidenten leder Finlands utrikespolitik tillsammans med regeringen, och fattar beslut efter regeringens förslag.

Presidenten godkänner också de lagar som riksdagen har beslutat om. Presidenten leder **Försvarsmakten** i Finland.

Presidentval

Presidenten väljs för en period på sex år. Alla finländska medborgare som är 18 år eller äldre har rätt att rösta i presidentvalet. I presidentvalet röstar man direkt på den kandidat man vill ska bli president.

För att kunna bli president måste personen vara född som finsk medborgare. Samma person kan vara president i högst två perioder i följd.

Så här väljs presidenten

Om en kandidat får mer än hälften av rösterna i valet, blir hen president direkt. Om ingen får över hälften av rösterna, blir det ett nytt val mellan de två kandidater som fått flest röster. Den som får flest röster i det andra valet blir president.

Regional- och lokalförvaltningen

Kommuner

Kommunerna ger grundläggande tjänster till invånarna. Det är till exempel daghem, grundskolor, stöd för arbetssökande, hjälp till invandrare, ungdomsarbete och miljötjänster. Kommunerna sköter också vägar och annan infrastruktur.

Pengarna till kommunens tjänster kommer från kommunalskatt, bidrag från staten och avgifter för vissa tjänster.

Så här fattar kommunen beslut

Kommunfullmäktige är den grupp som fattar de viktigaste besluten i kommunen. Kommunens invånare väljer medlemmarna till kommunalfullmäktige i kommunvalet.

Kommunfullmäktige utser en **kommunstyrelse**. Kommunstyrelsen förbereder beslut som ska fattas av kommunfullmäktige och ser till att besluten genomförs.

Välfärdsområden

Välfärdsområdena inledde sin verksamhet år 2023. De är självstyrande områden, och deras uppgift är att ge tjänster inom social- och hälsovård. De ansvarar också för räddningstjänsten.

Det finns 21 välfärdsområden i Finland. Helsingfors hör inte till något välfärdsområde, eftersom staden sköter tjänsterna själv.

Staten betalar för tjänsterna i välfärdsområdena. Beslut i välfärdsområdena fattas av **områdesfullmäktige**. De ansvarar för hur tjänsterna fungerar, hur områdena styrs och för ekonomin. Invånarna väljer medlemmarna till områdesfullmäktige i välfärdsområdesval.

Kommunalval och välfärdsområdesval

Kommunalval och **välfärdsområdesval** hålls samtidigt vart fjärde år.

I de här två valen får även andra än finska medborgare rösta:

- Medborgare i andra EU-länder och isländska och norska medborgare som bor i Finland har rösträtt.
- Andra utländska medborgare får rösta om de har bott i Finland utan avbrott i minst två år.
- De som har rösträtt kan också ställa upp som kandidater i de här valen.

Europeiska unionen (EU)

EU är en grupp länder som samarbetar politiskt och ekonomiskt. Målet är att skapa gemensamma regler, underlätta handeln och förbättra levnadsförhållandena i Europa.

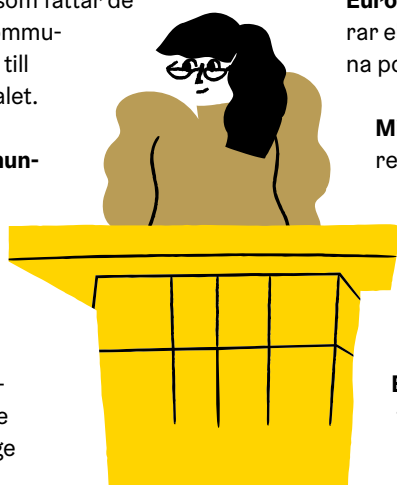
EU har fyra huvudinstitutioner som stiftar lagar och genomför EU:s politik:

Europaparlamentet representerar medborgarna i EU. De väljer parlamentets medlemmar i direkta val. Parlamentet beslutar om EU:s lagar tillsammans med ministerrådet. Parlamentet godkänner också EU:s budget.

Europeiska rådet består av EU-ländernas statsministrar eller regeringschefer. De bestämmer EU:s allmänna politiska riktlinjer och prioriteringar.

Ministerrådet representerar medlemsländernas regeringar. Ministrar från länderna möts för att besluta om lagar och samordna medlemsländernas politik. Vilka ministrar som deltar beror på vilka frågor som ska diskuteras. Ministerrådet beslutar om EU:s lagar tillsammans med Europaparlamentet.

Europeiska kommissionen består av en tjänsteman från varje EU-land. Medlemmarna kallas kommissionärer. Kommissionen föreslår nya lagar, gör upp EU:s årsbudget och genomför EU:s lagstiftning och politik.

Europaparlamentet

Europaparlamentet representerar medborgarna i EU. De väljer parlamentets medlemmar i direkta val. Parlamentet beslutar om EU:s lagar tillsammans med ministerrådet. Parlamentet godkänner också EU:s budget.

Utöver dessa finns tre andra viktiga institutioner:

- **Domstolen**, som hanterar rättsliga frågor.
- **Centralbanken**, som ansvarar för EU:s ekonomiska politik och valuta.
- **Revisionsrätten**, som granskar EU:s budget och verksamhet.

Finland och EU

Finland blev medlem i EU år 1995. Finland är ett av de 27 medlemsländerna i EU. EU stiftar lagar som Finland måste följa.

Finland har 15 ledamöter i Europaparlamentet. Finländska ministrar deltar i ministerrådet, och Finland har en kommissionär i Europeiska kommissionen. EU är viktigt för Finland både politiskt och ekonomiskt.

EU-valet är vart femte år. Alla finländska medborgare som fyllt 18 år och EU-medborgare som bor i Finland kan rösta i EU-valet.

Ordlista

- beslut (ett) _____
- Försvarsmakten _____
- förvaltningen (en) _____
- interpellation (en) _____
- invånare (en) _____
- kommun (en) _____
- kommunfullmäktige (en) _____
- kommunstyrelse (en) _____
- makt (en) _____
- medborgare (en) _____
- områdesfullmäktige (en) _____
- oppositionen _____
- parti (ett) _____
- regeringen (en) _____
- regeringsprogram (ett) _____
- riksdagen (en) _____
- riksdagsledamot (en) _____
- rösträtt (en) _____
- statsminister (en) _____
- statsrådet (ett) _____
- valkrets (en) _____
- välståndsområde (ett) _____

Uppgifter

1. Val

- När ordnas nästa val?

- Vilka val får du rösta i?

- Hur ska man göra när man röstar? (Var röstar man, när görs det, vad behöver du ha med dig när du ska rösta?)

2. Påverkan och beslut

- Hur skulle du vilja påverka samhället? Vilka saker skulle du vilja ändra?

- Var fattas beslut om frågor som är viktiga för dig? (I riksdagen, i välfärdsområden, i kommunerna eller i EU?)

3. Friluftsområden

- Bekanta dig med partierna i Finland. Vilket parti eller vilka partier representerar dina värderingar bäst?

Utbildning och arbete

9. Utbildning

Finlands utbildningssystem

- **Småbarnspedagogik** är avsedd för små barn innan de börjar i förskolan.
- **Förskoleundervisning** ges i huvudsak till barn året innan de börjar i skolan.
- **Grundläggande utbildning (grundskolan)** är den nioåriga allmänbildande utbildningen.
- **Utbildning i andra stadiet** inleds efter grundskolan. Den består av **yrkesutbildning** och **gymnasieutbildning**.
- **Högskoleutbildning** ges vid **yrkeshögskolor** och **universitet**.
- **Vuxenutbildning** erbjuds på alla stadier inom utbildningen och inom fritt **bildningsarbete**.

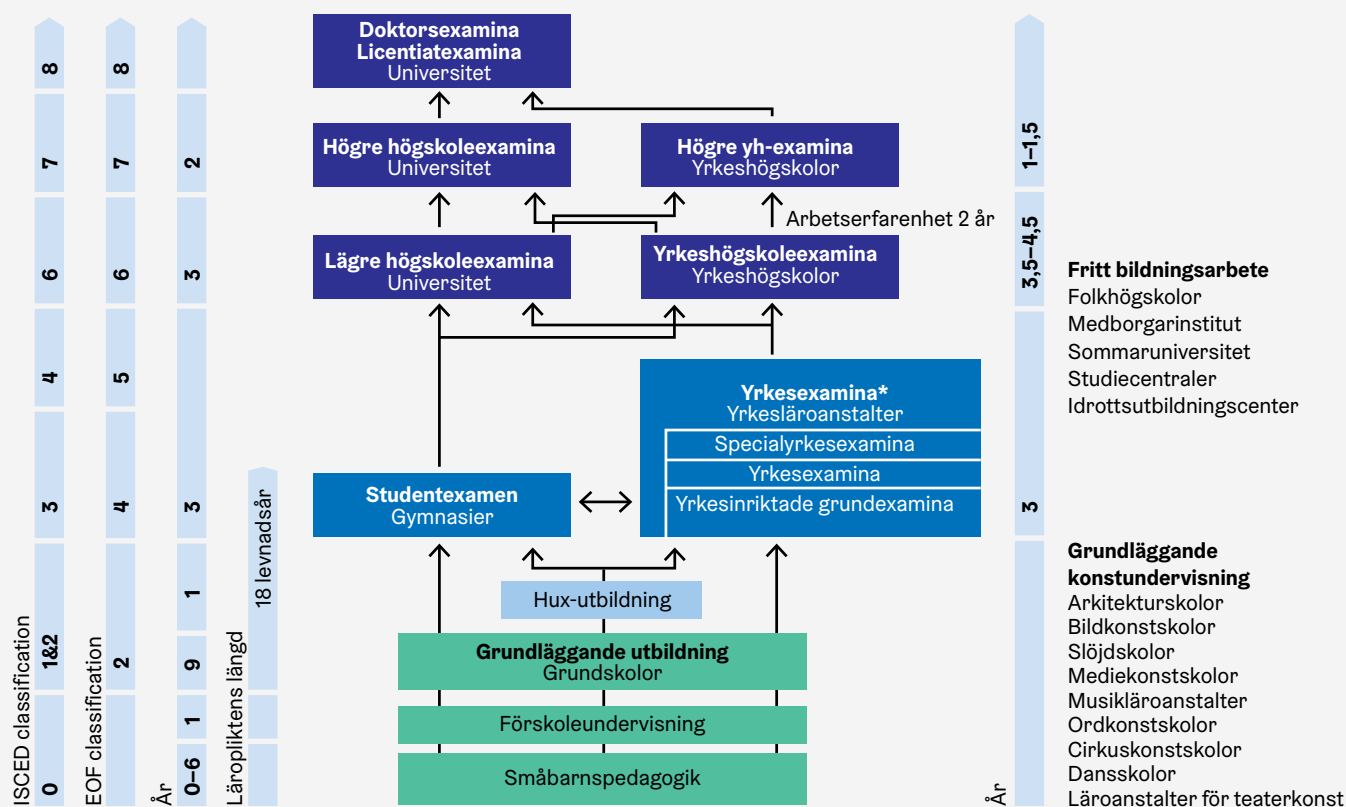
Småbarnspedagogik

Småbarnspedagogik betyder att barn under skolåldern kan vara med i verksamhet där de lär sig och leker. Det kan ske på daghem, i familjedagvård eller i klubbar och lekparkar. Alla barn som inte börjat i skolan har rätt till småbarnspedagogik.

Förskolan

Förskolan är för barn som ska börja i grundskolan om 1 eller 2 år. Alla barn måste gå i förskolan. Där får barnen förbereda sig för skolan. De lär sig saker som är viktiga i skolan, men de får också leka, eftersom lek är en viktig del av förskolan.

Utbildningssystemet i Finland

* Utbildning ordnas även i form av läroavtal och som utbildningsavtal på arbetsplatsen.

Grundskolan

Barnen börjar i grundskolan när de fyller 7 år. Grundskolan är en grundläggande utbildning som tar 9 år. I grundskolan får eleverna gratis skolmat, elevvård och hälsovård. Principen är att ett barn ska gå i sin närskola. Det betyder att skolan bestäms utifrån barnets hemadress.

Dessutom finns det:

- Klasser med intensifierad undervisning i vissa ämnen, till exempel musik.
- Privata skolor som ansvarar självständigt för sin verksamhet. Till exempel International School of Helsinki, Rudolf Steiner-skolan och den franska skolan (Lycée franco-finlandais d'Helsinki)

Wilma: Wilma är ett datasystem som hemmet och skolan använder för att kommunicera med varandra. Du kan skicka meddelanden direkt till lärarna och rektorn genom Wilma.

Eftis: I många grundskolor kan elever vara med i frivillig verksamhet som leds av vuxna före eller efter skoldagen. Den här verksamheten kallas för eftis.

Grundläggande utbildning för vuxna är en utbildning för personer över 17 år som inte har avlagt den grundläggande utbildningen i Finland eller i sitt hemland.

Efter grundskolan

De flesta som börjar i gymnasiet eller yrkesskolan har sökt dit med sitt **avgångsbetyg från grundskolan**.

En del gymnasieskolor och yrkesskolor har ett **poängsystem**. Man kan få poäng bland annat från hobbyer och **inträdesprov**. Yrkesskolorna har **språkprov** för personer med annat modersmål än svenska eller finska.

Hux-utbildning

Den som inte kommer in på ett gymnasium eller en yrkesskola går i **Hux-utbildning**. Namnet Hux kommer från orden "utbildning som handleder för examensutbildning". De som går Hux-utbildningen förbereder sig för att studera på gymnasiet eller yrkesskolan. De kan också läsa kurser från gymnasiet och yrkesskolan under Hux-utbildningen.

Hux-utbildningen kan vara bra för dig som:

- är vuxen men ännu inte har en examen från gymnasiet eller yrkesskolan (andra stadiet)
- vill höja dina betyg från den grundläggande utbildningen och planerar att söka till yrkesskolan eller gymnasiet
- vill förbereda dig innan du fortsätter till yrkesskolan eller gymnasiet
- vill förbättra dina kunskaper i finska eller svenska innan du fortsätter till examensutbildning

Studentexamen

Som avslutning på gymnasieutbildningen avläggs studentexamen. I studentexamen ska examinandena klara minst fem prov. Alla ska delta i provet i modersmål och litteratur. **Studentexamensbetyget** och **avgångsbetyget från gymnasiet** används för att söka till högskolor.

Högskolorna

I Finland finns två typer av högskolor: yrkeshögskolor och universitet. Universiteten fokuserar på vetenskaplig forskning. Yrkeshögskolorna är inriktade på arbetslivet och de höga krav på yrkeskunskap som gäller i arbetslivet.

Du kan söka till högskolorna med ditt studentexamensbetyg, avgångsbetyg från gymnasiet eller avgångsbetyg från yrkesskolan.

För många utbildningar finns det också inträdesprov eller lämplighetsprov. I vissa yrken kan det också finnas krav på din hälsa. Högskolorna har språkprov för personer med annat modersmål än svenska eller finska.

Så här ansöker man till utbildning i Finland:

1. **Besök Studieinfo ([Opintopolku.fi](https://opintopolku.fi)):** Den officiella portalen för ansökningar till utbildningar i Finland. Här hittar du information om olika utbildningar, behörighetskrav och ansökningsdatum.
2. **Registrera dig:** Du måste skapa ett konto på Studieinfo för att ansöka till utbildningar.
3. **Fyll i ansökan:** Fyll i ansökningsformuläret för den utbildning du vill söka till. Beroende på utbildningen kan du behöva skicka in betyg, certifikat eller andra dokument.
4. **Inträdesprov och intervjuer:** För vissa utbildningar kan du behöva delta i ett inträdesprov eller en intervju. Du får instruktioner om dem vid ansökan.
5. **Ansökningsperiod:** Håll koll på ansökningsperioderna! De flesta utbildningar har bestämda ansökningstider. Ansökningstiderna är vanligen på våren (från januari till april) eller på hösten (från augusti till september).
6. **Resultat och antagning:** Beskedet om din antagning får du också på Studieinfo ([Opintopolku.fi](https://opintopolku.fi))

Högskolorna

I Finland finns två typer av högskolor: yrkeshögskolor och universitet. Universiteten fokuserar på vetenskaplig forskning. Yrkeshögskolorna är inriktade på arbetslivet och de höga krav på yrkeskunskap som gäller i arbetslivet.

Utkomst under utbildningen

I Finland finns det flera sätt att ta hand om sin utkomst under studierna på universitet eller högskola.

Här är de viktigaste alternativen:

1. Studiebidrag från FPA (Folkpensionsanstalten)

- **Studiebidraget** är ett ekonomiskt stöd som ges till personer som studerar på heltid på högskola eller universitet. Det är ett skattefritt bidrag som inte behöver betalas tillbaka. Beloppet beror på om du bor på egen hand eller hos dina föräldrar.

2. Studielån

- **Studielånet** är ett lån som du kan ta för att komplettera studiebidraget. Det beviljas av FPA.
- **Ränta och återbetalning:** Studielånet har en förmånlig ränta. Återbetalningen av studielånet börjar först efter att studierna är avslutade. Om du slutför dina studier inom en viss tid kan du få en del av lånet avskrivet (studielånssubvention).

3. Arbete vid sidan av studierna

- Många studerar och jobbar samtidigt. Det är särskilt vanligt om de bor på egen hand och behöver mer pengar än vad studiebidraget och studielånet ger.

4. Stipendier

- En del universitet och högskolor ger stipendier till internationella studerande eller till studerande som har mycket bra studieresultat.
- Fackföreningar, stiftelser och andra organisationer kan ge stipendier på olika grunder. Till exempel om du behöver ekonomiskt stöd eller studerar ett visst ämne.

5. Internationella studerande

- Studier på universitetsnivå är gratis för studerande från EU-länder.
- Vissa universitet och högskolor har terminsavgifter för studerande som kommer från länder utanför EU. De kan ändå ansöka om stipendier för att täcka kostnaderna.

Ordlista

ansökan (en) _____

ansökningsperiod (en) _____

avgångsbetyg (ett) _____

behörighetskrav (ett) _____

eftis (ett) _____

fritt bildningsarbete (ett) _____

förskola (en) _____

grundskola (en) _____

grundläggande utbildning för vuxna (en) _____

gymnasium (ett) _____

Hux-utbildning (en) _____

inträdesprov (ett) _____

småbarnspedagogik (en) _____

språkprov (ett) _____

stipendium (ett) _____

studentexamen (en) _____

studiebidrag (ett) _____

studielån (ett) _____

universitet (ett) _____

yrkesskola (en) _____

yrkeshögskola (en) _____

Uppgifter

Reflektera

1. Hur stort är studiebidraget? Hur stort är studielånet?

2. Vilka högskolor i Finland ger undervisning på svenska?

3. Titta på webbplatsen Studieinfo ([Opintopolku.fi](https://opintopolku.fi)). Där finns också nyheter om utbildning. Hittar du något intressant?

10. Grundläggande information om arbetslivet

Systemet på arbetsmarknaden i Finland

I Finland är det riksdagen som bestämmer om lagarna om arbetet och arbetslivet. Men före det behandlas lagarna i enlighet med **trepartsmodellen**.

Trepartsmodellen betyder att arbetstagarnas organisationer, arbetsgivarnas organisationer och staten förhandlar tillsammans om lagarna.

Arbetstagarnas organisationer är **fackförbund**, som tillsammans kallas **fackföreningsrörelsen** eller **facket**. Alla fackförbund hör till en centralorganisation. De tre stora centralorganisationerna i Finland är:

- Finlands Fackförbunds Centralorganisation (FFC)
- Tjänstemannacentralorganisationen (STTK)
- Centralorganisationen för högutbildade i Finland (Akava)

Arbetsgivarna har också sina egna organisationer. De hör till centralorganisationer som:

- Finlands Näringsliv (EK)
- Kommunala arbetsmarknadsverket (KA)
- Statens arbetsmarknadsverk (SAMV)

Fackförbund och arbetslöshetskassan

I Finland är ungefär 60 procent av alla arbetstagare medlemmar i ett **fackförbund**. Det är en hög andel jämfört med många andra länder.

Fackförbunden skyddar arbetstagarnas rättigheter och jobbar för att förbättra arbetsvillkoren. Under årtiondenas lopp har de förhandlat om till exempel en 40-timmars arbetsvecka, semestrar, föräldraledighet, barnbidrag, företagshälsovård och arbetarskydd.

Som medlem i ett fackförbund betalar du en **medlemsavgift**. Du kan betala avgiften själv eller be att arbetsgivaren betalar den direkt från din lön. Medlemsavgiften kan dras av i beskattningen.

De som går med i ett fackförbund brukar också gå med i **arbetslöshetskassan** (A-kassan) för sin bransch. Om du blir arbetslös, betalar A-kassan **arbetslöshetsersättning** som beror på din inkomst. Den här ersättningen är oftast mycket högre än grundersättningen från FPA.

Du måste inte gå med i ett fackförbund, om du inte vill. Du kan också bli medlem bara i arbetslöshetskassan.

Arbetsavtalet och kollektivavtalet

Ett arbetsavtal är en överenskommelse mellan dig som arbetar och din arbetsgivare. I avtalet står det vilka rättigheter och skyldigheter ni båda har. De här rättigheterna och skyldigheterna kallas också **anställningsvillkor**. De handlar till exempel om lön, lönetillägg, arbetstider och semester.

Ett **kollektivavtal** är ett avtal om anställningsvillkoren inom en viss bransch. Fackförbunden förhandlar om avtalet med arbetsgivarförbundet. Kollektivavtalet ingår för en viss tid, ofta 1–3 år.

Anställningsvillkoren i ett arbetsavtal måste alltid vara minst lika bra som anställningsvillkoren i kollektivavtalet.

Strejk

När ett kollektivavtal är i kraft, råder det arbetsfred mellan arbetstagarna och arbetsgivarna.

När kollektivavtalet inte längre gäller, kan arbetstagare eller arbetsgivare hamna i en **arbetskonflikt**. Då kan det hända att arbetstagarna **strejkar**, vilket betyder att de slutar arbeta en tid.

Det blir ofta strejk när arbetstagarnas och arbetsgivarnas organisationer inte kommer överens om ett nytt kollektivavtal. Arbetstagare kan också strejka för att visa sitt missnöje eller för att påverka politiska beslut.

Om arbetstagarna planerar att strejka måste deras fackförbund berätta om det före strejken. De ska informera arbetsgivaren och en statlig myndighet som kallas riksförlikningsmannens byrå. Meddelandet ska vara skriftligt och lämnas in minst två veckor innan strejken ska börja.

De som strejkar får ingen lön. Fackförbunden betalar oftast **strejkersättning** till sina medlemmar i stället.

Arbetarskydd

Enligt arbetarskyddslagen ska arbetsplatsen vara säker och hälsosam. Det betyder att arbetsförhållandena på arbetsplatsen ska vara bra både fysiskt, psykiskt och socialt.

Rättvis behandling i arbetslivet

Arbetarskydd

Enligt arbetarskyddslagen ska arbetsplatsen vara säker och hälsosam. Det betyder att **arbetsförhållandena** på arbetsplatsen ska vara bra både fysiskt, psykiskt och socialt. Arbetsgivaren måste göra sitt bästa för att förhindra arbetsolyckor och sjukdomar som orsakas av jobbet. Arbetsgivaren ska också se till att ingen behandlas dåligt på arbetsplatsen.

Arbetstagaren ska alltid följa arbetsgivarens instruktioner om säkerhet. Det kan till exempel handla om att använda hjälm eller annan **skyddsutrustning**. Arbetstagaren har också rätt att säga nej till att göra ett arbete som orsakar en allvarlig fara för liv eller hälsa.

Förtroendemannasystemet och arbetarskyddsfullmäktige

En **förtroendeman** är en person som representerar fackförbundet på arbetsplatsen. Arbetstagarna som är med i fackförbundet väljer själva vem som ska vara förtroendeman. Förtroendemannen ser till att kollektivavtalen och arbetslivslagarna följs på arbetsplatsen. Förtroendemannen hjälper arbetstagarna om det uppstår problem på jobbet.

På arbetsplatsen väljer arbetstagarna också en **arbetarskyddsfullmäktig**. Arbetarskyddsfullmäktigen ser till att **arbetsmiljön** är säker och informerar arbetsgivaren om frågor som handlar om skydd och hälsa på arbetsplatsen.

Ordlista

anställning (en) _____

anställningsvillkor (ett) _____

arbetarskydd (ett) _____

arbetarskyddsfullmäktig (en) _____

arbetsförhållande (ett) _____

arbetslöshetskassan, A-kassan (en) _____

arbetsmarknadssystemet (ett) _____

arbetsmarknadsorganisation (en) _____

arbetsmiljö (en) _____

arbetspension (en) _____

arbetsvillkor (ett) _____

bransch (en) _____

facket (ett) _____

fackförening (en) _____

fackförbund (ett) _____

folkpension (en) _____

förtroendemannen (en) _____

kollektivavtal (ett) _____

skyddsutrustning (en) _____

strejk (en) _____

strejkersättning (en) _____

trepartsmodellen (en) _____

Uppgifter

1. Arbetsmarknadsorganisationer och fackförbund

- Vilken eller vilka arbetsmarknadsorganisationer eller fackföreningar är relevanta för dig? Kolla till exempel på webbplatsen facket.fi

- Studera ett fackförbund som är aktuellt för dig. Vilka förmåner får du från fackförbundet? Vad har du för nytta av att höra till ett fackförbund?

- Ta reda på fackförbundets medlemsavgift.

2. Rättvis behandling på arbetsplatsen

- Vad kan du göra om du upptäcker en fara som hotar hälsa eller säkerhet på arbetsplatsen?

- Vad ska du göra om du blir mobbad eller trakasserad på arbetsplatsen?

Tips!

Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC har webbplatsen "Arbetslivets spelregler". Den finns på många olika språk. Läs mera på tyoelamanpelisaannot.fi

11. Söka arbete

Sysselsättningstjänster

Varje kommun ordnar sysselsättningstjänster för sina invånare. Målet är att erbjuda arbets- och utbildningsrådgivning som passar de lokala behoven. Du får hjälp från sysselsättningstjänsterna om du är arbetslös. Du får också hjälp om du nyligen har flyttat till Finland och söker jobb.

Om du blir arbetslös måste du anmäla dig som arbetssökande på **Jobbmarknaden** (tyomarkkinatori.fi). Det är viktigt att du gör det senast på din första dag som arbetslös. Då kan du få **arbetslöshetsförmåner**.

Från sysselsättningstjänsterna får du:

- **Allmän rådgivning:** Hjälp med frågor om arbetslöshet.
- **Karriärvägledning:** Hjälp med att identifiera dina styrkor och intressen samt tips på möjliga yrken.
- **CV- och ansökningshjälp:** Råd om hur du skriver en bra meritförteckning (CV) och ett personligt brev när du söker jobb.
- **Utbildningar:** Information om utbildningar som kan förbättra dina chanser att få jobb.
- **Praktik och arbetsprövningar:** Möjligheter att få praktisk erfarenhet inom området som intresserar dig.

Du kan boka tid för en personlig träff hos sysselsättningstjänsterna. Du kan också delta i olika verkstäder och grupper.

Tjänster för företagande

Vill du starta ett eget företag? Det finns många resurser och tjänster som du kan använda:

- **Företagscenter:** Många kommuner har företagscenter som ger blivande företagare råd och stöd. Till exempel Business Helsinki, Business Espoo och Business Vantaa.
- **Business Finland:** Ger information och finansiering för att stödja företagande och innovationer.
- **Startup Refugees:** Ger information om företagande för personer som har flyttat till Finland.
- **Företagsutbildningar:** Du kan gå på utbildningar och kurser om företagsledning och affärsstrategier.
- **Nätverksmöten:** På lokala nätverksmöten träffar du andra företagare och får inspiration och stöd.

Söka arbete i Finland

Söker du arbete i Finland? Det kan kännas invecklat i början. Det finns ändå många kanaler och verktyg som kan hjälpa dig.

1. **Jobbsajter på webben:** Det finns många webbplatser med lediga jobb i olika branscher.
 - a. **Sysselsättningstjänster:** Sysselsättningstjänsterna i de olika kommunerna har webbplatsen tyomarkkinatori.fi. Där kan du söka jobb och få information om lediga tjänster.
 - b. **Kommunen och staten:** På [Kuntarekry.fi](https://kuntarekry.fi) och Valtiolle.fi finns annonser om lediga jobb hos kommunala och statliga organisationer.
 - c. **Jobbsajter för olika branscher:** Det finns webbsajter som presenterar lediga jobb i olika branscher. Exempel på dem är thehub.io/jobs för spelindustrin och rakennuslehti.fi/avoimet-tyopaikat för byggindustrin. Fackförbunden kan också ha egna jobbsajter.
 - d. **Bemanningsföretag:** Ett bemanningsföretag är ett företag som anställer personer och hyr ut dem till andra företag som behöver extra personal. Bemanningsföretag kallas också uthyrningsföretag. Det finns många bemanningsföretag i Finland, till exempel Academic Work, Barona, Eezy och Seure.
 - e. **Andra webbplatser för jobbsökning:** Careerjet, Duunitori, Oikotie och Indeed.
2. **Sociala medier:** Många företag lägger ut annonser om lediga tjänster på sina sociala medier. Den populäraste sociala mediasajten för yrkeslivet är LinkedIn.
3. **Nätverka och delta på jobbmässor:** Prata med människor i ditt nätverk och knyt kontakter. Gå på evenemang där du kan träffa arbetsgivare som kanske behöver anställa. De flesta som hittar jobb gör det på andra sätt än genom att bara läsa jobbannonser och skicka in ansökningar¹.

¹ Sitra (2016): Uuden työn valmiudet ja reitit työelämään.

Meritförteckning (CV)

En meritförteckning är ett viktigt dokument när du söker jobb. Meritförteckningen kallas ofta CV, som kommer från orden Curriculum Vitae.

Här är några tips för att göra en bra meritförteckning:

- **Färdiga mallar:** Det finns färdiga mallar för meritförteckningar på Word, Canva och liknande dataprogram.
- **Kontaktinformation:** Meddela ditt namn och telefonnummer och din e-postadress.
- **Profil:** Skriv en kort sammanfattning av dina yrkeserfarenheter och mål.
- **Arbetslivserfarenhet:** Räkna upp dina tidigare jobb. Meddela också företagets namn, din roll och hur länge du jobbade i företaget. Beskriv dina arbetsuppgifter och prestationer.
- **Utbildning:** Berätta om din utbildning. Räkna upp alla dina skolor och examina.
- **Språkkunskaper:** Räkna upp språken som du kan. Berätta på vilken nivå dina språkkunskaper är i de här språken.
- **Referenser:** Lägg också till referenser eller rekommendationer från tidigare arbetsgivare, om det är möjligt.

Kom ihåg att anpassa ditt CV för varje jobb du söker!

Personligt brev

Det finns många olika sätt att skriva ett personligt brev. Viktiga saker att ta med är:

- **Inledning:** Presentera dig kort och förklara varför du söker jobbet.
- **Visa intresse:** Förklara varför du vill jobba just i det här företaget. Du kan nämna till exempel företagets värderingar, projekt eller arbetsmiljö.
- **Relevanta erfarenheter:** Ge tydliga exempel på erfarenheter som är viktiga för det jobb du söker!
- **Varför ska de välja dig?** Berätta vad du kan bidra med och varför du är rätt person för jobbet.
- **Avslutning:** Visa entusiasm, till exempel att du ser fram emot en intervju eller ett samtal där du kan berätta mer.

Anpassa alltid det personliga brevet till jobbet!

Arbetsintervju

Det är väldigt viktigt att förbereda sig inför en arbetsintervju. Här är några tips:

- **Gör research:** Ta reda på mer om företaget och dess värderingar. Förstå jobbet som du söker.
- **Öva på frågor:** Förbered dig på vanliga intervjufrågor och öva på dina svar. Några exempel är: "Kan du berätta om dig själv?" eller "Vad är dina styrkor och svagheter?"
- **Välj rätt kläder:** Klä dig professionellt och anpassa dig efter företagets stil.
- **Tänk på ditt kroppsspråk:** Håll ögonkontakt, le och visa en positiv attityd.
- **Ställ egna frågor:** Förbered några frågor att ställa till intervjuaren för att visa att du är intresserad.

Tips!

Anpassa alltid det personliga brevet till jobbet!

Ordlista

arbetsförmedling (en) _____

arbetsintervju (en) _____

arbetslöshetsförmån (en) _____

företag (ett) _____

Jobbmarknaden _____

meritförteckning (en) = CV (ett) _____

nätverk (ett) _____

personligt brev (ett) _____

referens (en) _____

sysselsättningstjänster _____

Arbetsintervju

Det är väldigt viktigt att förbereda sig inför en arbetsintervju.

Uppgifter

1. Söka arbete

Skriv en kort presentation av dig själv på svenska. Tänk på vad arbetsgivaren vill veta om dig. Fundera på hur du kan lyfta fram dina kunskaper.

- Var hittar du lediga jobb i just din bransch?

2. Arbetsintervju

Öva på arbetsintervju med ditt par. Fråga varandra till exempel:

- Kan du berätta lite om dig själv?

- Vilka styrkor och svagheter har du?

- Varför vill du arbeta här?

